

Az Ószövetségi történelem kronológiája

2.

Cél

Az óra célja az, hogy az Ószövetség által elmondott történetek időpontját - lehetőség szerint - a legpontosabban tudjuk meghatározni.

A vizsgált korszak időbeli határai

Az Ószövetség megkötésétől (Ábrahám elhívásától) Malakiás koráig tekintjük át a zsidó nép történelmének időrendjét, megadva a kapcsolódási pontokat a korabeli Közel-keleti történelemhez is.

Nehézség

A pontos bibliai kronológia felállítását nehezíti:

- a Biblia nem mindig nyújt az események időpontjára nézve támpontot
- az ókori történelem eseményeinek datálása nem egyértelmű kutatók előtt sem

Mindebből következik, hogy az ószövetségi kronológiában megadott évszámok a legtöbb esetben csak hozzávetőlegesek.

Ugyanakkor a Bibliában nagyon fontos téma az idő. Csak az „idő” kifejezés 874 versben fordul elő a Károli Bibliában, az idővel, tervezettséggel, jövőre vonatkozó kijelentésekkel foglalkozó szakaszok száma pedig ennek sokszorosa.

Az ószövetségi kronológia kulcsévszámai

Az ószövetségi leírások számos ponton kapcsolódnak az ókori Közel-Kelet történetéhez. A legegységesebb közös események, amelyekre mind a külső források, mind a Biblia hivatkoznak, a következők:

1.) Az asszír eponim listák alapján tudjuk, hogy III. Sulmánu- asarídu (ie. 858-824) hatodik évében (ie.853) - ami Daian-Assur limmu hivatalnoki éve volt – vezette első hadjáratát nyugat felé. A szír, izraeli és júdabeli király seregei, valamint kilenc másik kisebb királyság csapatai együtt vették fel a harcot Qarqárnál, az Orontész folyó mentén az asszírokkal szemben. Az ún. Kurkh sztélé felirata részletesen beszámol a csatáról, amelyben Akháb izraeli király neve is szerepel, aki 2000 harci szekeret vonultatott fel. Az ellenállás sikeresnek bizonyult, az asszír seregek visszavonultak.

Kurkh sztélé: Törökország délkeleti részén , a Tigris folyó partján fekvő Kurkh-ból került elő 1861-ben. III. Sulmánu-asarídu első hat hadjáratának eseményeit foglalja össze. Magát az uralkodót is ábrázolja.

(Kurkh sztéle, magassága 2,2 méter, British Museum)

2.) Egy másik forrás, a Fekete obeliszk felirata szerint 12 évvel később - III. Sulmánu-asarídu uralkodásának 18. évében - (ie.841) az asszír uralkodó egy „ia-a-u” nevű izraeli uralkodótól kapott hadisarcot, akit a történészek egyöntetűen a bibliai Jéhuval azonosítanak.

A Biblia szerint 12 év telt el Akháb halála és Jéhu trónralépése között. (lásd a 4. órán). Ennek alapján ie. 853-at Akháb halála éveként, ie. 841-et Jéhu uralkodása kezdeteként határozhatjuk meg.

Fekete obeliszok: III. Sulmánu-asarídu asszír király több hadjáratát említi meg, többek között az uralkodásának 18. évében (ie.841) vezetett nyugati katonai expedíciót, amelynek eredményeként számos ország küldte el hódoló hadisarcát a fővárosba, Kalhuba, (Nimrud).

(ie. 858-824, magassága: 197,85 cm, szélessége 45,08 cm, British Museum)

3.) Az ószövetségi kronológia harmadik, megbízható kulcsa az újbabiloni uralkodóhoz, II. Nabú-kudurri-usur (továbbiakban: II. Nabukodonozor) köthető. Trónra lépésének és uralkodása első 11 évének eseményeit az ún. babiloni krónikák szövegei örökítették meg. Ezek alapján több bibliai

dátumot is egészen pontosan ismerünk. (ie.605 A karkemisi csata éve, egyben II. Nabukodonozor trónra kerülésének és Jójákim júdai királynak a 4. éve; illetve ie. 597 Adar 2. Jeruzsálem bevétele, Jójákin király fogságba vitele)

Babiloni krónikák: ékírásos agyagtáblák, amelyek évekre lebontva mesélik el az Újasszír és Újbabiloni birodalom főbb eseménytörténetét ie. 750 és ie. 280 között. A bibliai leírásokkal kapcsolatban legjelentősebb tábla II. Nabukodonozor uralkodásának első évtizedéről számol be ie. 605-től 594-ig. A vízszintes sávokban teleírt agyagtábla többek között leírja II. Nabukodonozor trónra lépését (605), Jeruzsálemmel szembeni politikáját, hadjáratát (598-597) és Jójákin király fogságba vitelét.

(ABC5 Agyagtábla, hossza: 8,25 cm, szélessége: 6,19 cm, British Museum)

4.) A fogság utáni időszak egyik legjelentősebb szövegforrása, amely kronológiai támpontokat ad Darius uralkodásának első éveire az ún. Behisztuni felirat. A Behisztuni felirat adatait összevetve

a korról szóló egyéb történeti feljegyzésekkel egyértelművé válik, hogy Darius hatalomra kerülésének éve ie. 522 volt. (= 64. olimpiász 4. éve)

Behisztuni felirat: Iránban, a Behisztun-hegy szikláira vésett óriás reliefsor és három nyelvű (óperzsa, elámi, babiloni) felirat, amelyet ma elsősorban Henry Rawlinson tevékenységének köszönhetően ismerünk.

A felirat kb. 100 méteres magasságban emelkedik egy ókori út fölé, mintegy 25 méter szélességben és 15 méter hosszúságban. A felirat 5 oszlopban meséli el Darius hatalomra jutását és első éveinek harcait ie.519-ig. A felirat fölötti reliefen maga Darius is megjelenik.

A Biblia időbeli utalásait figyelembe véve, ezekből a stabil évszámokból visszszámolva tudjuk összeállítani az Ószövetség kronológiáját.

Az ószövetségi kronológiával kapcsolatos legfontosabb igehelyek

I. Kir. 6:1 : A salamoni templom felépítése a kivonulás utáni 480. esztendőben történt, ami egyben Salamon uralkodásának 4. éve volt. (ie.966 – lásd 4. óra).

Azaz a kivonulás éve ie.1445

Gal.3:17 és Exod.12:40 szerint 430 év telt el az Ábrahámnak adott ígérettől a törvényadásig (kivonulásig)

Azaz Ábrahám elhívásának éve ie. 1875

ie. 1875	ie. 1445	ie. 966	ie. 605
+	+	+	+
Ábrahám elhívása	Kivonulás	Salamoni templom építése	II. Nabukodonozor trónra lépése

Kiegészítő igehelyek:

II. Móz. 16:35 és Ap. Csel. 13:18: A kivonulás után Mózes és a zsidó nép 40 esztendőn keresztül vándorolt a pusztában.

Azaz a honfoglalás ie.1405-ben kezdődött.

Józs. 14: 7, 10, 15.: A honfoglalás főbb hadmozdulatai, amelyeket Józsué vezetett 5 év alatt véget értek

Azaz ie. 1405-1400

Ap. Csel. 13:20: A honfoglalás után 450 évig bírák vezették Izrael törzseit

Azaz kb. ie. 1400 – 1050

Ap. Csel. 13:21, II. Sám.5:4, I. Kir. 2:11, I. Krón. 29:27, I. Kir.11:42, Izrael első három uralkodója egyenként 40-40 éven keresztül uralkodott.

Azaz az egységes királyság ideje 120 évig tartott ie. 1050-930-ig.

Jer. 25:11, Dán-9:1-2,19: A babiloni fogság 70 évig tartott

Azaz ie. 605-535-ig. 535 egyben a Biblia szerint Círusz 1. uralkodói éve is volt. Ekkor tért haza a foglyok első csoportja Babilonból Zorobábel fejedelem és Józsuá főpap vezetésével.

Ezsdr. 4:24-6:12 Dárius perzsa király uralkodásának 2. évében engedélyt ad a templom építésének folytatására

Dárius uralkodási évei (ie. 522-486)

Azaz ie. 520-ban Círusz eredeti rendeletét megerősítették

Ezsdrás 6:15: A második templom (Zorobábeli templom) építésének befejezése Dárius uralkodásának 6. évében

Azaz ie. 516-ban

Ezsdrás 7:1-7, 11-26: Artaxerxész Longimanus király uralkodásának 7. évében engedélyezi Ezsdrás és társai hazatérését Jeruzsálembé.

Artaxerxész Longimánusz uralkodási évei (ie. 465/4-424)

Uralkodásának 7. éve ie. 458/457, amely egyben a 490 évről szóló prófétikus időszak kezdő évszáma is.

Neh. 2:1, 6:15: Artaxerxész Longimanus uralkodásának 20. évében Nehémiás jeruzsálemi helytartói kinevezést kap és hazatérhet Jeruzsálembe, a városfal építése befejeződik
Azaz ie. 445/444

Az Ószövetség nagy korszakait ezen kulcsidőpontok alapján tudjuk meghatározni.

Patriárkális kor ie. 1875-1445

Kivonulás, pusztai vándorlás: ie.1445-1405

Bírák kora ie. 1405-1050

Egységes királyság kora: ie.1050-930

Megosztott királyság kora ie. 930-586 (Közben Szamaria eleste ie. 722)

Babiloni fogság: ie 605-535

Hazatérések: ie. 535, ie. 457, ie. 444

Újjáépítéssel kapcsolatos rendeletek: ie. 535, ie. 520, ie. 457